

ئۇيغۇر خەلق سوت كوللېگىيىسى

ئۇيغۇر خەلقىگە قارىتا ئىزچىل يۈرگۈزۈلۈۋاتقان قەبىھلىك ۋە ئىرقىي
قىرغىنچىلىق ئۈستىدە تەپتىش ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن قۇرۇلغان مۇستەقىل
بىر خەلق سوتى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ .

تونۇشتۇرۇش

ختاي خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ غەربىي شىمالدىكى ئۇيغۇر رايونىدا ياشايدىغان ئۇيغۇرلار، قازاقلار ۋە باشقا تۈركىي مۇسۇلمان خەلقلەرگە قاراتقان سىياسەتلىرى بولسا خەلقئارا دا قەبىھ جىنايەت قىلمىشلىرىغا كىرىدۇ.

2020-يىلى 6-ئايدا، دۇنيا ئۇيغۇر قۇرۇلتىيىنىڭ رەئىسى دولقۇن ئەيسا ئەپەندى جېفرى ناپىس جانا بىلدىن مۇستەقىل ئۇيغۇر خەلق سوت كوللېگىيىسى تەسىس قىلىش ۋە ئۇنىڭ رىياسەتچىلىكىنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىشنى، ھەمدە ئۇيغۇر، قازاق ۋە باشقا تۈركىي مۇسۇلمان خەلقلەرگە قارىتا ئىزچىل يۈرگۈزۈلۈۋاتقان قەبىھلىك ۋە ئىرقىي قىرغىنچىلىق ئۈستىدە تەپتىش ئېلىپ بېرىشنى رەسمىي يوسۇندا ئىلتىماس قىلغان ئىدى.

نەتىجىدە، مەزكۇر سوت كوللېگىيىسى شۇ يىلى 9-ئاينىڭ 3-كۈنى، ئىرقىي قىرغىنچىلىققا قارشى تۇرۇش ھەرىكىتىدىكى ئىتتىپاقداشلارنىڭ ھەمدەم بولۇشى بىلەن ھۇجۇتقا كەلدى.

مەزكۇر سوت كوللېگىيىسى تامامەن مۇستەقىل بولۇپ، ئۇ تەشكىلاتلار ۋە شەخسلەر تەمىنلىگەن نۇرغۇنلىغان دەلىل-ئىسپاتلار ئۈستىدە تەكشۈرۈش ۋە تەھقىقلەش ئېلىپ بارىدۇ.

بۇ سوت كوللېگىيىسى تەسىس قىلىنغاندىن بۇيان خەلقئارادىكى نوپۇزلۇق خەۋەر-ئاخبارات ۋاسىتىلىرىنى ئۆزىگە جەلپ قىلىپ، ئۇيغۇر مەسلىسىنىڭ ئىنتايىن خەتەرلىك بىر ۋەزىيەتتە تۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆرسەتمەكتە.

ئارقا كۆرۈنۈشى

ئۇيغۇرلار بىر مۇسۇلمان تۈركىي خەلق بولۇپ، نوپۇسى ئون ئىككى مىليوندىن ئاشىدۇ.

خىتاي خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ئارقا-ئارقىدىن «تەربىيەلەش مەركەزلىرى» نى قۇرۇپ چىقىشى، تەخمىنەن ئىككى مىليوندىن ئارتۇق ئۇيغۇرلارنىڭ، قازاقلارنىڭ ۋە باشقا تۈركىي مۇسۇلمانلارنىڭ بۇ ئورۇنلارغا قامالغانلىقى، ۋە بۇ «تەربىيەلەش مەركەزلىرى» نىڭ ئەمەلىيەتتە سېپى ئۆزىدىن جازا لاگېرى ئىكەنلىكى دۇنيا خەۋەر-ئاخبارات ۋاسىتىلىرى تەرىپىدىن تىنىمسىز خەۋەر قىلىنماقتا .

خىتاي خەلق جۇمھۇرىيىتى نۆۋەتتە ئۇيغۇر نوپۇسىنىڭ زور كۆپچىلىكىنى تۇتقۇن قىلىش، قېيىن-قىستاققا ئېلىش، ئىنسان قېلىپىدىن چىققان مۇئامىلىدە بولۇش، باسقۇنچىلىق ۋە باشقا جىنسىي زوراۋانلىق قىلىش، بالىلارنى ئاتا-ئانىسىدىن مەجبۇرىي ئايرىۋېتىش، مەجبۇرىي تۇغماس قىلىۋېتىش، مەجبۇرىي ئەمگەككە سېلىش، ئىچكى-ئەزالىرىنى مەجبۇرىي ئېلىۋېلىش، ئۇنى تىنىمسىز يوق قىلىۋېتىش، تۇتقۇندا ھالاك قىلىش، خىتايلار بىلەن توي قىلىشقا زورلاش ۋە خىتايلارنى ئۇيغۇر ئائىلىلىرىگە خوجدارلىق قىلدۇرۇش قاتارلىق جىنايەتچىلەر بىلەن ئەيىبلەنمەكتە

ئەگەر بۇلار ئىسپاتلانغان تەقدىردە، خىتاي خەلق جۇمھۇرىيىتى ئۇيغۇر خەلقىنى بىر دىنى، ئىرقى، مىللىي ۋە ئېتنىك گۇرۇپپا سۈپىتىدە تامامەن ياكى قىسمەن يوق قىلىۋېتىش مەقسىتىدە ھەرىكەت قىلىۋاتىدۇ دەپ يەكۈن چىقىرىش مۇمكىن

ئەگەر بۇ قىلمىشلار ئىسپاتلانسا، خىتاي خەلق جۇمھۇرىيىتىگە -1948 يىلى ئۆزى قول قويغان خەلقئارالىق ئىرقى قىرغىنچىلىقنى تۈگىتىش ئەھدىنامىسىنىڭ 2-ماددىسىدىكى بەلگىلىمىلەرگە بىنائەن ئىنسانىيەتكە قارشى جىنايەت ئىشلەش ۋە ئىرقى قىرغىنچىلىق ئېلىپ بېرىش جاۋابكارلىقىنى ئارتىشقا تامامەن بولىدۇ

سوت كوللېگىيىسى

مەزكۇر كوللېگىيە يەتتە نەپەر سودىيەدىن تەركىب تاپقان بولۇپ، ئۇلار تامامەن ئادىل ۋە بىتەرەپ ھۆكۈم چىقىرىدۇ.

سوت كوللېگىيىسىنىڭ كاتىپى سوتنىڭ خىزمەتلىرىگە نازارەتچىلىك قىلىدۇ ۋە سودىيەلەرگە تەكلىپ-پىكىر بېرىدۇ.

كۆپلىگەن شاھىتلارنىڭ گۇۋاھلىقى ۋە بۇ ساھەدىكى تەتقىقاتچىلارنىڭ ئىسپاتلىرى سوت كوللېگىيىسىگە تاپشۇرۇلدى. تېخىمۇ كۆپ پاكىتلىق ماتېرىياللارنى ۋە كىشىلەرنىڭ گۇۋاھلىقىنى توپلاش خىزمەتلىرى ھېلىھەم جىددى داۋام قىلماقتا.

توردا گۇۋاھلىق ئاڭلاشتىن سىرت، لوندوندا كەم دېگەندە ئىككى قېتىملىق سوت ئېچىش پىلانلانماقتا. سوت جەريانى ئاممىغا ئېچىۋېتىلگەن بولۇپ، ئۆزىنىڭ بىخەتەرلىكىدىن ئەنسىرەيدىغان گۇۋاھچىلار ياكى زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىلارنىڭ مۇناسىۋەتلىك ئائىلە-تاۋابىئاتلىرى سوتقا نامسىز قاتناشسا بولىدۇ.

خەلقئارا جىنايىتى ئىشلار قانۇنى بويىچە 3 نەپەر ئادۋوكات سوتقا ئۆزىنىڭ كۆز قاراشلىرى ۋە پاكىتلىرىنى سۇندۇ.

2021 يىلىنىڭ كېيىنكى يېرىمىدا ئاخىرقى سوت ھۆكۈمىنىڭ ئېلان قىلىنىدىغانلىقى مۆلچەرلەنمەكتە.

ئەلۋەتتە، بۇ پاكىت-ئىسپاتلارنىڭ قانچىلىك توپلىنىشىغا باغلىق.

سوتنىڭ خىراجەتلىرى

خەلقئارالىق سوتلاردا ئۇتۇپ چىقىش مۇمكىن، لېكىن سوت ئىشلىرىغا ئۇزۇن بىر مەزگىل ۋاقىت كېتىدۇ ۋە ئىنتايىن كۆپ ئىقتىساد تەلەپ قىلىدۇ. بەزى سوتلارغا نەچچە ئون مىليون دوللاردىن، بىرەر مىليارد دوللارغىچە ئىقتىساد كەتكەن.

خەلق سوتى بىرقەدەر ئۈنۈملۈك بولۇپ، خەلقنى سەپەرۋەرلىكىگە كەلتۈرۈش ۋە ئۇلارنى سوتقا قاتنىشىشىغا رىغبەتلەندۈرۈش ئارقىلىق سوتنىڭ پاكىتىدا تايىنىپ ھۆكۈم چىقىرىش سۈرئىتىنى تېزلىتىشكە ۋە كېتەرلىك چىقىملىرىنى ئازايتىشقا بولىدۇ.

بارلىق خادىملار ئىچىدە، بولۇپمۇ سوت كوللېگىيىسىنىڭ ئەزالىرى، باش مەسلىھەتچىسى ۋە تەتقىقات يېتەكچىسى سوت ئۈچۈن ھەقىقەت مۇلازىمەت قىلىدۇ. گەرچە بۇ خادىملارنىڭ نورمال بازار باھاسىدىكى مۇلازىمەت ھەققى تولىمۇ يۇقىرى بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار ئۆز زىممىسىگە ئالغان بۇ ئېغىر يۈككە نىسبەتەن ئىنتايىن ئاز بىر ئىش ھەققى بىلەن سوتنىڭ مۇھىم خىزمەتلىرىگە پىداكارلىق قىلماقتا.

مەزكۇر دوكۇمېنتتا ئىلاۋە قىلىنغان تەپسىلىي خامچوتتا كۆرسىتىلگەندەك، تەتقىقاتچىلار، قانۇن مۇتەخەسسسلرى، قانۇنىي مەسلىھەت ئېلىش، مەمۇرىيەت ۋە سوتنىڭ ئارقا سەپ چىقىملىرى قاتارلىق تۈرلەرگە سەرپ قىلىنىدىغان خىراجەتلەر تەخمىنەن 285 مىڭ فوندىستېرلىڭغا يېتىپ بارىدۇ.

كېرەكلىك ئومۇمىي خىراجەت ئىچىدىكى 185 مىڭ فوندىستېرلىڭ پۇل دۇنيا ئۇيغۇر قۇرۇلتىيىنىڭ سەپەرۋەرلىكىدە توپلاندى، قېپقالغان 100 مىڭ فوندىستېرلىڭنى داۋاملىق توپلاشقا ئېھتىياج تۇغۇلماقتا.

ئۇيغۇر سوت كوللېگىيىسى ئەنگلىيىدىكى كاپالەتلىك خۇسۇسىي چەكلىك مەسئۇلىيەت شىركەتلىرىنىڭ ئەندىزىسى بويىچە «ئۇيغۇر مەمۇرىي باشقۇرۇش چەكلىك مەسئۇلىيەت شىركىتى» نامىدا تەشكىللىنىدۇ، توپلانغان ئىقتىسادنىڭ ھېساب-كىتابىنى ئاممىغا قەرەللىك ھالدا سۇندۇ، ۋە شۇنداقلا قانۇنىي بەلگىلىمە بويىچە ھېساباتنى ئەنگە ئالدۇرىدۇ.

جېفرى نايىس جانابلىرى سوت ھەققىدە شۇنداق دەيدۇ:

خىتاي خەلق جۇمھۇرىيىتى ئۇيغۇرلار، قازاقلار ۋە باشقا تۈركىي مۇسۇلمانلارغا ئىرقىي قىرغىنچىلىق ئېلىپ بېرىۋاتىدۇ دېگەن ئەيىبلەشكە قارىتا تا ھازىرغىچە تېخى دەلىل-پاكتىلار ئاساسىدا مۇنتىزىم تەكشۈرۈش ۋە تەھقىقلەش ئېلىپ بېرىلغان ئەمەس. ئۇيغۇر خەلق سوت كوللېگىيىسى ھېچبىر ئالدىن ھۆكۈم ۋە ياكى تەخمىنەن تايانماستىن، بارلىق پاكىتلارنى تەكشۈرىدۇ، ۋە بارلىق مۇنازىرە دەلىللىرىنى نەزەرگە ئالغان ھېساپتا ئۆزىنىڭ ئاخىرقى ھۆكۈمىنى چىقىرىدۇ.

سىزمۇ ھەسسە قوشۇڭ !

خىزمىتىمىزگە ياردەم قىلىشنى خالىسىڭىز ۋە ياكى تېخىمۇ كۆپ ئۇچۇرغا ئىگە بولاي دېسىڭىز، مەسلىھەتچىمىز ھەمد سابى بىلەن ئالاقىلىشىڭ .

hamid.sabi@uyghurtribunal.com

www.uyghurtribunal.com

بۇ بەتتىكى مەزمۇن ئايرىم تەرجىمە قىلىندى. تۆۋەندىكى نامدا
يېزىلغان ھۆججەتكە قاراڭ:

جەمئىي	جەم	كاتىگورىيە بىرىنچى بۆلەك ئومۇمىي چىقىم
£ 286.590		بۆلەكلەر
جەمئىي	جەم	چىقىم
	£ 52.520	2 بىرىنچى باسقۇچ
	£ 112.000	3 ئىككىنچى باسقۇچ: ئاڭلىتىش
	£ 48.070	4 ئىككىنچى باسقۇچ: باشقا چىقىملار
	£ 14.000	5 ئىككىنچى باسقۇچ: مەمۇرىي ئىشلار
	£ 25.000	6 ئويلىمىغان ئىشلار ۋە ئاڭلىتىشتىن كېيىنكى چىقىم
	£ 251.590	TOTAL ex - VAT
	£ 35.000	Irrecoverable VAT
£ 286.590		TOTAL in - VAT
	جەم	ئىزاھات
	£ 4.320	(ئون كۈنلۈك قانۇنى مەسلىھەتچى (كۈنلىكى 432
	£ 36.000	(ھەپتىدە 2 كۈنلۈك 10 تەتقىقاتچى. 18 ھەپتىلىك (كۈنلىكى 1000
	£ 7.200	(ھەپتىدە 3 كۈنلۈك ياردەمچى. 20 ھەپتىلىك (كۈنلىكى 120
	£ 2.000	ھۆججەتلەرنى ساقلاش
	£ 3.000	توربەت ياساش، شىركەت باشقۇرۇش ئىشلىرى
£ 52.520		ئىككىنچى بۆلەك چىقىمى
	جەم	ئىزاھات
	£ 40.000	(سەككىز كۈنلۈك زال (كۈنلىكى 5000
	£ 40.000	(سەككىز كۈنلۈك تېخنىكا (كۈنلىكى 5000
	£ 10.000	سىناپ ئالغۇچى
	£ 10.000	تەرجىمانلار
	£ 2.000	ئەزالارنىڭ تامىقى قاتارلىق چىقىملار
	£ 10.000	سوت ئەزالىرىنىڭ ياتاق ۋە قاتناش چىقىمى
£ 112.000		ئۈچىنچى بۆلەك چىقىمى
	جەم	ئىزاھات
	£ 4.320	(ئون كۈنلۈك قانۇنى مەسلىھەتچى (كۈنلىكى 432
	£ 10.000	قوشۇمچە تەتقىقاتچى
	£ 1.750	(ئون كۈنلۈك قانۇنى مەسلىھەتچى ياردەمچىسى (كۈنلىكى 175
	£ 20.000	نىڭ كۆز قارىشى QC ئىككى قېتىملىق
	£ 12.000	(ھەپتىدە 2 كۈنلۈك ياردەمچى. 50 ھەپتىلىك (كۈنلىكى 120
£ 48.070		تۆتىنچى بۆلەك چىقىمى
	جەم	ئىزاھات
	£ 6.000	تەشۋىقات ۋە توربەت ئىشلىرى
	£ 6.000	تەھرىر
	£ 2.000	سىپىرتار
£ 14.000		بەشىنچى بۆلەك چىقىمى
	جەم	ئىزاھات
	£ 25.000	ئويلىمىغان ئىشلار ۋە ئاڭلىتىشتىن كېيىنكى چىقىم
£ 25.000		ئالتىنچى بۆلەك چىقىمى
	جەم	ئىزاھات
	£ 35.000	Irrecoverable VAT
£ 35.000		يەتتىنچى بۆلەك چىقىمى

ئۇيغۇر خەلق سوت كوللېگىيىسىنىڭ ئاساسلىق ئەزالىرى

ھەمد سابى: مەسلىھەتچى. ئۇ لوندوندا تۇرۇشلۇق بىر كىشىلىك ھوقۇق ئادۋوكاتى بولۇپ، 80-يىللاردىكى ئىران ئىسلام جۇمھۇرىيىتى ئېلىپ بارغان قىرغىنچىلىقنى تەپتىش قىلىش ئۈچۈن قۇرۇلغان «ئىران سوتى» غا مەسلىھەتچى بولغان .

نىك ۋېلىچ: مۇئاۋىن رەئىس. ئۆزى لوندوندا تۇرۇشلۇق بىر سودىگەر بولۇپ، كىشىلىك ھوقۇق تەشكىلاتلىرىنىڭ خىزمەتلىرىنى ئىزچىل قوللاپ كەلگەن .

شىركىتىنىڭ خەلقئارا كىشىلىك ھوقۇق ئىشلىرى باش ئادۋوكاتى ۋە شۇنداقلا Garden Court North Chambers ئارىش ئىبراھىم: قانۇنىي مەسلىھەتچى. ئۆزى ئەنگىلىيە شىركىتىنىڭ ئادۋوكاتى. نۆۋەتتە بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىنىڭ مەسلىھەتچىسى Slaughter and May .

ئۇنىۋېرسىتېتى ئادالەت ۋە ئەدلىيە مەركىزىنىڭ دېرىكتورى ۋە ئادۋوكات. ئىلگىرى ھۆكۈمەتتە كاتىپ بولۇپ Anglia Ruskin ئاۋزۇ زاھىت بوردا: باش تەتقىقاتچى. ئۆزى ئىشلىگەن .

قىرغىنچىلىققا قارشى بىرلەشمە ئىنكاس» تەشكىلاتى: بۇ بىر كىشىلىك ھوقۇق تەشكىلاتى بولۇپ، ئىرقىي قىرغىنچىلىققا قارشى ئەنگىلىيە ۋە باشقا دۆلەتلەرنى ۋە شۇنداقلا «خەلقئارالىق تەشكىلاتلارنى ھەرىكەتلەندۈرۈشنى مەقسەت قىلغان .